

Hasziba

Életképek egy háborúból

Már felhagytunk a napok számlálásával. Inkább szerettük a mit sem hozó hétköznapiakat. Fásultan, de szívünkben rettegve vártuk a fejleményeket.

Azon a délelőttön, amikor a szomszédban megjelent egy középkorú ember, csend uralta a várost, a fegyverek, mint jóllakott szörnyek visszahúzódtak rejtékhelyükre. Az idegen az előttünk lévő üres ház körül forgolódott, méricskélte. Lerítt a tartásáról, hogy a környező hegyekből való, szélesen szétterpesztett lábával, előre tolt hasával, de egyenes testtartásával mintha most is valami sziklás úton kapaszkodna, két kezét hátára támasztotta, tenyerét kifelé tartva. Az épület valóban ragyogóan nézett ki, a településen olyan benyomást keltett, mint a páva a baromfiudvarban. Két évvel a háború előtt építette egy vendégmunkás. Az építkezéshez, amit csak tudott Németországból hozott ide, pazar divatos csempéket, különleges lámpákat, padlóburkolatot, bútort, még a tányérok meg a poharak sem voltak idevalósiak. A gazdától mindenki tartott egy kicsit, talán némi irigységből, de végeredményben emberi büszkeségből is.

Minden pontosan, pedánsan volt elzárva, kétszeres különleges zárral, ami elég is lett volna, ha nem jön a háború. A gazda most távolra kényszerült.

A jövevény fel-alá járkált, várva, majd csak megjelenik valaki a szomszédból, de hasztalan.

Nehézkes léptekkel bejáratunk felé irányult, s erőteljesen kopogott:

- Musztafa vagyok - nyújtotta felénk készségesen óriási kezét.

- Nézegetem itt lenn ezt a házat – mondta, puhatolva, hogy nem szolgálnánk-e számára valamilyen hasznos információval. Mi csak szótlánul méregettük. Oldalán jókora pisztoly ékeskedett, de ez nem volt már furcsa, mert a szolgálatosok mind fel voltak fegyverkezve, sőt még ebben is divat járt.

- Azt hallottam nem lakja senki - tapogatózott óvatosan - beköltöznék a családommal.

- Van nekem házam - mondta szinte önmagának - ott fönt az első vonalon, s fejével a felettünk lévő hegyvonulat teteje felé intett. - Nagyobb is, tágasabb is ennél - tette hozzá nyomatékosan - de most folyton gránátok lyukasztják, meg az orvlövész sem hagy bennünket nyugton.

Az asszony már nem bírja idegekkel, itt legalább megnyugodhatna, meg én is a fiaimmal lepihenhetnék, amikor befejezem a vonalat.

- Valaki maguk közül - fordult hozzánk kérlelően, de parancsolva is - jöjjön most velem, segítsen ott bent összeírni mindent. Nekem ezekből a holmikból nem kell semmi, mert odafenn a házamban, nagyon is jó. Az életünkről van szó - sóhajtott fel.

Férjem tétovázik, hallgat.

Tudom, szerb létére fél bemenni egy muzulmán házba egy idegen muzulmánal, baja lehet ebből, nincs neki itt joga rendezkedni.

- Na de maga - mozgósított kérlelően - mégis segíthetne, vagy talán nem ért meg?!

Mire átmentünk egy katona is ott termett. Valamilyen nehéz szerszámmal feltörte, majd kifeszítette a bejáratú ajtót, óriási sebet hagyva a szárnyon, meg a félfán. Egy kicsit beleborzong az ember az ilyen látványba, de inkább csak lecsapja a buta kobakját. A mester azután, mint egy hadvezér, bevonult a lakásba, hetykén méregette a rendezett lakást.

- No, csak jó lesz ez komám - mondta Musztafának olyan öntelten, mintha az övét bocsátaná rendelkezésre.

- Maga csak írja össze az összes cókómkót, szólt rám parancsolóan, mert Musztafa némán ámuldozott a pazar berendezésen.

Nem ez volt az első eset, hogy valaki idegen házat foglal el, hozzánk is be-betévedtek a közeli falvakból kikergetett lakosok, az öregebb bulák különösen méregették, meg fitymálták a házunkat, mármint, hogy ők behurcolkodnának, mert amiből kikergették őket, az a miénknél sokkal különb volt. Nagy megkönnyebbülésünkre mindig sikerült más megoldást találni.

Így hát mi is örültünk, hogy nem bennünket akarnak ismeretlenekkel összeszorítani.

Még aznap megérkezett a család többi tagja is, nejlonszakkal a kezükben.

Az asszony törekeny, szolid kinézésű, inkább mint ha lábujjhegyen járna, hosszú szoknyában, vastag, kézzel kötött pulóverben, fején fehér, peremén színes csipkeszerű hímzett kendővel, tétován lépkedett,

utána a két megtermett fiú, vidáman kíváncsiskodva, fürgén bevonultak a szomszéd házába.

Ahogy telt az idő, az új szomszédok birtokukba veték a házat.

Keresték mindig az alkalmat, hogy szóba elegyedjenek velünk. Kiderült, hogy ismerik a szélesebb családi körünket, ez bennünket is bizalommal töltött el.

A férfi meg a fiúk együtt rendszeresen feljártak a harcvonalonra, ahol őrizték a szerbek és a muzulmánok közötti választóvonalat. Közben az elhagyott otthonuk körül tettek-vettek, tüzelőt gyűjtöttek, hegyi kertjüket rendezgették. Hazajövet ritkán tértek vissza üres kézzel, fa, krumpli, hagyma vagy csak a katonakoszt nyomta a hátizsákjukat.

Ezt a katonakosztot fogyasztottuk mi is, amit időnként a helyi közösségben osztottak ki a lakoságnak.

Először nagyon különösnek véltük a 75 dkg-os sötétbarna nejlonba csomagolt pakkokat. A tartalma is szokatlan volt. Amikor a vastag burkot felváltuk, újabb kis szürkés dobozok, egyenként vastag áttetsző fóliába préselve, két darab préselt sós keksz, a főétel darált hús vagy egy szelet főtt hús rizzsel, vagy apróra kockázott krumplival, néhány szál gyufa, egy kis instant kávé, ehhez cukor, tejpor, meg valamilyen rikító színű üdítő, amitől, ha megittuk (mindenki észrevetve), jókat aludtunk.

A csomagok sorszámokkal voltak ellátva, így hamar tudtuk kívülről a tartalmukat is, a dobozok tetején az angol szöveg mellett az Arkanzas szó állt. Azt beszéltek a városban, hogy ez az amerikai fegyencek kosztja.

Kezdetben nagyon élveztük a csomagokat, általában felhígítva, hozzáadva az otthoni tartalékokból, fűszerekből, hazai ízeket adtunk nekik, jó ebédeket készítettünk belőlük.

Az új szomszédasszony csendes volt, de szívesen társalkodott velem a kertben lévő növényekről, a kézimunkája fortélyait mutogatta csendesen, vagy tőlem másolta át, de a férje jelenlétében csak nagyokat hallgatott, esetleg gyerekeink iránt érdeklődött, fényképeiket kérte, dicsérte őket, így ismeretlenül. Engem akart ezzel vigasztalni.

Gyakran olvasnivalót kért tőlem, de kihangsúlyozta, olyasmit adjak, ami neki is való. Néhány kis vékony könyvecskét kölcsönöztem neki: A kis herceget, az Állatfarmot, A kék biciklit. Ezek után már csak a könyvek lettek a fő témák. Nagyon lelkesedett értük, egyszer egy kis papírlapot vett ki a zsebéből, miközben a kerítés melletti ágyásokat simítgatta, s bizalmasan megmutatta:

Apró kővérke betűkkel „A kis herceg”-ből ezt másolta át:

„Ako čovjek voli jedan cvijet, koji postoji, kao jedini uzorak među milijunima i milijunima zvijezda, dovoljno je da ga pogleda, pa da bude sretan. On kaže sebi: »moj cvijet je tamo negde«. Ragyogott, miközben visszavette a kis kartonlapot, majd óvatosan belecúsztatta mellényzsebébe, mint valami titkot. Amilyen törekeny az alkata, olyan a lelke is, ítélkeztem róla.

A többi családtag nagy tisztelettel beszélt vele, kímélték a nehéz munkától, ő pedig igyekezett türelmesen meghallgatni panaszait, egyengetni utait, friss étellel hazavárni őket, vigyázni, ahogy ő mindig kihangsúlyozta, az idegen holmikra. A ház mellé pici ágyásokat készített, teleültetve a humanitárius segélyből juttatott magvakkal. Amíg a férfiak a harcvonalon voltak, igyekezett munkájával elhessegetni állandó félelmét. Ilyenkor nagyon szorította a szíve, s hiába igyekezett másra gondolni, csak a fiúk voltak az eszében. Számtalanszor eszébe jutottak korábbi dorgáló szavai, még olyanok is, amelyek már évekkel ezelőtt elavultak. Csak emésztette magát, önvádlni ismételte a hibásnak vélt eljárásait, bánkódott a rég jelentőségét veszített történeteken.

A nappali egyik sarkában báránybőr volt leterítve, itt térdelt órák hosszat, tenyerét az ég felé kitérve imádkozott, ahogy itt szokták mondani: Meghajolt Isten előtt. Egy-egy fohásza után háromszor megérintette a földet, mintha megcsókolta volna. Az imákat fatihának vagy suranak nevezte, ezek arabul így szóltak:

„Kulhu valahu ihad alahu, samed lem jelid, vele mi juled velem, jekun lehun, kuhu ven ehad.

Amin”

Számtalan surát és fatihát hallhattam tőle, mert a nehéz idők mindannyiunkat közelebb hoztak egymáshoz, kit Allahhoz, kit Istenünkhöz.

Néhány hónap múlva sikerült az idősebb fiúnak átmenteni magát a katonaságból a rendőrségbe, így megmenekült a mindennapi frontvonalról

Nagy örömmel újságolták a hírt.

Az apa a kisebbik fiúval továbbra is feljárt a hegytetőre szolgálatba, naponta láttuk, amint nekivág a meredek útnak. Aztán esténként mi is megkönnyebbüléssel vettük tudomásul hazaérkezésüket.

Zúzmarás ködös téli nap volt, éppen a tűzifa körül bajlódtam, amikor a kisebbik puskával az oldalán megindult a szokásos őrésre, csak hallgatagon felém intett a kezével köszöntés helyett.

Nem telt el két óra sem, váratlanul feldúltan visszajött az apa, Musztafa, azt hittük befejezte a szolgálatot, de lesújtottan, röviden közölte, hogy a fiút eltalálta az orvlövész, a helyszínen elesett. Hihetetlen volt, nemrég ment el otthonról.

Sajnos itt nagyon olcsók voltak az emberéletek. Igaz volt.

Az apa nem sírt, de ami még fájdalmasabb volt, az anya is néma maradt. Félő volt, hogy a mély csendben meghasad a két szülő szíve. Hasziba felállt, előre nyújtotta karjait, mintha valakit ölelgetne, rángatózó arca, mély lélegzése mutatta szenvedését. Le roskadt a kis báránybőrre, s csak Allah-hoz fohász kodott.

- Nem szabad sírni - mondogatta csendesen. Az most neki nagyon rossz lenne, akkor nem tud a lelke igaz helyre jutni. Nem szabad sírni, akkor nagyon fájna a sebe. Kiegyenesedve fordult az égiekhez.

- Nem szabad sírni - mondogatta hangosan - akkor nem fog sose odaérni. Nem öltött gyászruhát, a házat sem volt szabad elhagynia, csak félrevonult az egyik szobába. Itt gyülekeztek a szomszédasszonyok, hogy megosszák a nagy csapást, hallgatagon tördelték a kezüket, üldögéltek valameddig, majd elvonultak. Hasziba ismét maga maradt.

A temetést másnap délelőtt tartották. Musztafa maga intézkedett. A szertartás egy közeli dzsámi udvarán történt. A fiú tetemét egy deszkából hirtelen összetákolt koporsóba helyezték, fehér lepellel lefedve, a tetején a fesszel, négy bajtársa vitte utolsó útjára. A gyászmenet élén a fehérturbános hodzsza imákat tanult arabul, mögötte férfiak, kezük könyékben behajtott, ég felé kitárt tenyerekkel kísérték a fiút.

Az iszlám szokások szerint asszonyok nem vehettek részt a temetésen. Hasziba otthon maga maradt, imádkozott csendesen: - Sírni nem szabad – mondogatta - akkor nem lesz jó a fiúnak ott fenn, mondogatta, majd összecsuklott a kis báránybőrön és elrepült a fia után.

A háború kellős közepén voltunk, de még mindig nem tudtuk felfogni, mi történik.

Miért történik mindez.

Úgy éreztük, hogy az egész város egy nagy üst, s benne valamilyen óriási kéz irányítja, kevergeti a sorsunkat.

E számunk szerzői

ARACS

A délvidéki magyarság közéleti folyóirata

Alapító és kiadó: Aracs Társadalmi Szervezet, Szabadka

Elnök: dr. Gubás Jenő

Alapító főszerkesztő: Utasi Jenő

Alapító felelős szerkesztő: dr. Vajda Gábor

Fő- és felelős szerkesztő: Mák Ferenc

Olvasószerkesztő: Gubás Ágota

Fedőlapterv: Gyurkovics Hunor

Számítógépes tördelés: Göncöl Róbert

Nyomda: Grafoprodukt Kft. Szabadka

Igazgató: Özveggy Károly

Szerkeszti a szerkesztőbizottság: Andróczy Csaba, Bata János, Cirkl Zsuzsanna, Gábrityné Molnár Irén, Gubás Ágota, Gubás Jenő, Gyurkovics Hunor, Matuska Márton, Tari István, Utasi Jenő, Zsoldos Ferenc.
A megjelent írásokért szerzőik felelnek, és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét.

Egyes szám ára: 250 din, évi előfizetés 1000 dinár + postaköltség. Külföldi előfizetés a belföldinek a kétszerese.

уплатилац	НАЛОГ ЗА УПЛАТУ		
<input type="text"/>	шифра плаћања	валута	износ
	<input type="text" value="189"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="1000.- din."/>
сврха уплате	рачун примаоца		
<input type="text" value="Чланарина за 2010"/>	<input type="text" value="310-152549-18"/>		
прималац	број модела	позив на број (одобрење)	
<input type="text" value="D.O. „ARACS” SUBOTICA"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="2010"/>	
печат и потпис уплатиоца	место и датум пријема		датум валуте

A szerkesztőség címe: 24000 Subotica – Szabadka, Prvog ustanka 20.

E-mail: aracs-ujzag@tippnet.rs makferenc@yahoo.com Tel/fax: 024/542-069.

E számunkat a korondi származású **Józsa Judit** kerámiaszobrai ékesítik.

A címlapon: Magyarország – Anyaország

A hátlapon: Wass Albert – Erdély

Az Ábel és a Parasztmadonna fotóit Csontos Jolán készítette, a többi kerámiaszobrot Gedai Csaba fotózta.

A Szerbiai Igazságügyi Minisztérium a 651-01-157/2001-08 szám alatt jegyezte be a folyóiratot.